

عنوان و نام پدیدآور: دفتر نستعلیق / محمدصادق میرزا ابوالقاسمی... [و دیگران] [به سفارش] مرکز آموزش سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، گروه خوشنویسی، دفتر نستعلیق.

مشخصات نشر: تهران: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، موسسه نشر شهر، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری: ۱۲۶ ص: مصور (رنگی).
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۶۶۰-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: محمدصادق میرزا ابوالقاسمی، محمدرضا عموزاده مدیر جی، امین ایرانپور، محسن جدیدی، مهدی صحراگرد.

موضوع: خط نستعلیق -- راهنمای آموزشی
شناسه افزوده: میرزا ابوالقاسمی، محمدصادق، ۱۳۵۹ -
شناسه افزوده: سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران. مرکز آموزش
شناسه افزوده: موسسه نشر شهر
رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ / ۲۳۵۷ / NK۳۶۳۹
رده بندی دیویی: ۷۴۵/۶۱۹۵
شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۲۸۹۴۸

نام کتاب: دفتر نستعلیق

صاحب امتیاز: مرکز آموزش سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران

دبیر علمی کار گروه: محمدصادق میرزا ابوالقاسمی
به کوشش:

گروه تألیف و تدوین: محمدرضا عموزاده مدیر جی، امین ایرانپور، محسن جدیدی، مهدی صحراگرد

با مقدمه: حمیدرضا قلیچ خانی

طراح گرافیک: داود خلیلی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بها: ۱۵۰/۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۳۸-۶۶۰-۴

شناسه: سیناک ب. ۰۱/۰۲-۰۱/۰۲-۰۲-۰۳

نوبت چاپ: اول- ۱۳۹۲

ناشر: موسسه نشر شهر

پایگاه اینترنتی: sina.farhangsara.ir

کلیه حقوق برای صاحب امتیاز محفوظ است.

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

نشانی مرکز آموزش سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران: میدان ولیعصر (عج)، خیابان کریم خان زند، نش، کوچه شهید ملائی، ساختمان شماره ۴ شهرداری، طبقه پنجم. تلفن گویا: ۱۸۳۷. تلفن: ۸۸۹۰۹۵۱۴

نشانی ناشر: تهران، میدان آرژانتین، روبروی پارک سوار بیهقی، ابتدای خیابان آفریقا،

شماره ۶، موسسه نشر شهر. تلفن: ۸۸۱۹۳۳۰۱-۲. ۸۸۱۹۳۳۰۴-۶

فروشگاه مرکزی: ضلع شمالی میدان فلسطین، شماره ۹. تلفن: ۸۸۹۵۲۵۳۴

مرکز چاپ: ۸۸۴۲۱۹۰۶. www.shahrpress.ir

موسسه نشر شهر
سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

آموزش، زیربنای فرهنگ شهرنشینی و زمینه‌ساز تحقق اهداف اجتماعی و حقوق شهروندی است. از این‌رو سازمان فرهنگی‌هنری شهرداری تهران از بدو تأسیس تا به امروز مسئله آموزش شهروندی و شهرنشینی را در شمار مهم‌ترین وظایف خود دنبال کرده است. شگفت آن که امکانات و ظرفیت آموزشی در اختیار این سازمان، امکان ایجاد گسترده‌ترین شبکه ارائه خدمات آموزش عمومی در سطح کشور را نیز فراهم کرده است.

در این میان آموزش هنرهای تجسمی و هنرهای صناعی و سنتی دارای جایگاهی ویژه است؛ چرا که در راستای هویت‌سازی فرهنگی نقشی سزاوار دارد و مخاطبان آن نیز بی‌شمارند. ارائه دفترچه‌های آموزش خوشنویسی نیز با همین هدف صورت پذیرفته است. شاخصه‌های اصلی تدوین این دفترچه‌ها با دوره‌های آموزشی مربوط مطابق است و اهداف سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران را نیز دربر می‌گیرد. این دفترچه‌ها متناسب با دوره‌های آموزشی خطوط کوفی، ثلث، نسخ، نستعلیق، شکسته و تحریری تدوین شده و مجموعاً شامل دوازده دفتر مشق در شش مجلد می‌شود.

سازمان فرهنگی‌هنری شهرداری تهران در مقام نهادی فرهنگی اجتماعی امیدوار است با معرفی و آموزش شهروندان در زمینه هنرهای ایرانی‌اسلامی نقشی مؤثر در ارتقای سطح فرهنگ شهرنشینی و شهروندی ایفا کند. از این‌رو به ارزیابی اهداف برنامه‌های آموزشی خود می‌پردازد و از دیدگاه‌ها و پیشنهادهای شما استقبال خواهد کرد.

مرکز آموزش سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران

ای که خواهی که خوشنویس شوی	خلق را مونس و انیس شوی
خطّه خط، مقام خود سازی	عالمی پُر ز نام خود سازی
ترک آرام و خواب باید کرد	وین ز عهد شباب باید کرد
	(سلطان علی مشهدی)

خوشنویسی از اصیل ترین هنرهای اسلامی است که با نگارش کلام الهی، از سیده دم دوره اسلامی رونق گرفت و در براسر جهان اسلام گسترش یافت. ایرانیان در این هنر و تکامل آن سهم بسزایی داشته و دارند. دست کم از ابن مقله فارسی، قانونمذکننده خطوط شش گانه در سده چهارم هجری، تا احمد سهروردی، علاءالدین تبریزی، میرعماد قزوینی، عبدالمجید طالقانی و خوشنویسان معاصر گواهی بر این مدعایند. همچنین شیخ و مأخذی به زبان های عربی، ترکی، اردو و انگلیسی وجود ندارد که در سیر تحول و زیبایی شناسی خطوط اسلامی، از استادان ایران زمین سخن نگفته باشد و سهم این هنرمندان سترگ را نادیده گرفته باشد.

هم سو با آموزش سینه به سینه خوشنویسی در جهان اسلام، متون و رسالاتی نیز به زبان های فارسی و عربی از سده های نخستین دوره اسلامی در دست است که در آن ها از شیوه های آموزش، خوشنویسی و معنویت، قواعد و اصول، ابزار نگارش و نیز اوج های درخشان این هنر بحث های بسیار کرده اند.

در پنجاه سال گذشته نظام استاد و شاگردی، تقریباً با همان روش پیشین، به کلاس های انجمن خوشنویسان ایران تبدیل شد و در کنار این نهاد هنری، برخی استادان هم در منزل یا دفتر کارشان به آموزش هنرجویان اشتغال داشته اند. سرعت شگفت انگیز و خیره کننده پیشرفت علوم و فنون سبب شده است تا آموزش خوشنویسی به عرصه رایانه و شکل آن لاین نیز وارد شود و خود را با این تکنولوژی، سازگار سازد.

با ورود چاپ سربی و سنگی از اوایل سده سیزدهم هجری در شهرهای تبریز و تهران، بسیاری می اندیشیدند که خوشنویسی روزهای پایانی خود را سپری می کند؛ اما امروزه می بینیم که چاپ و گسترش آن چه خدمات سترگی را به تمام هنرهای تجسمی از جمله کتابت و خوشنویسی ارائه کرده و نه تنها لطمه ای به این هنر نزده، که سبب تسهیل در آموزش و انتشار باورنکردنی آن شده است.

پیشتر، به دلیل نبودن یا گران بها بودن ابزاری چون کاغذ، گاه استاد ناچار بوده تا حروف را بر روی ناخن خویش نوشته و تعلیم دهد که البته این کار، نسیمی از امساک در آموزش ظرایف و دادن سرمشق به هنرجو را نیز در پی داشته است.

امروزه خوشبختانه گونه‌هایی از رسم الخطها و رسم المشق‌ها در بازار کتاب وجود دارد که از نظر کمی شایان توجه است؛ ولی بیشتر آن‌ها از نظر کیفی از اصول علمی آموزش، بهره‌مند نیستند و برخی از آن‌ها را صرفاً مدرسانی کم‌تجربه و با عیاری اندک، تدوین و منتشر کرده‌اند. هرچند خوشنویسی از جمله هنرهایی است که نیازمند آموزش حضوری و رُودرُو دارد، اما در صورتی که این امکان فراهم نباشد، استفاده از کتابچه‌های آموزشی از بهترین و مفیدترین روش‌های ممکن است. در مجموعه‌ای که پیش‌رو دارید، تنی چند از مدرّسان دانشگاه که پیشتر خوشنویس بوده‌اند، با روشی جذاب و گوناگون، تجربیات خویش را در آموزش خطوط گوناگون عرضه داشته‌اند. با توجه به نمونه‌های مشابه، این مجموعه و چگونگی تدوین آن، بسیار ارزشمند است و به یقین برای علاقه‌مندان خط و خوشنویسی نتیجه‌بخش خواهد بود.

حمیدرضا قلیچ‌خانی

پژوهشگر خوشنویسی